

PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH

DLA OŁTARZA GŁÓWNEGO

Z KOŚCIOŁA PARAFIALNEGO PW. ŚWIĘTYCH APOSTOŁÓW PIOTRA I PAWŁA W MAJDANIE STARYM

WOJEWÓDZKI URZĄD
OCHRONY ZABYTKÓW
w Lublinie
DELEGATURA W ZAMOŚCIU
ul. Staszica 29, 22-400 Zamość
tel./fax 84 632 59 71

ZAŁĄCZNIK

do pisma / postanowienia / decyzji
organu ochrony zabytków

znak Z-11.5144.5.1.2024

z dnia 6 MAR. 2024

Z up. Lubelskiego Wojewódzkiego
Konservatora Zabytków

mgr inż. arch. Olgiera Hatorczyk
Kierownik Delegatury w Zamościu

Autor programu prac konserwatorskich i restauratorskich:
mgr Danuta Majewska -konserwator dzieł sztuki

Kraków 2024

KONSERWACJE DZIEŁ SZTUKI
PRACE BUDOWLANE

mgr Danuta Majewska

ul. Władysława Jagiełły 14/4, 32-020 Wieliczka
NIP: 679-101-44-95 REGON: 350623371
+48 500 235 311 majewskadanuta@interia.pl

Danuta Majewska

1. KARTA IDENTYFIKACYJNA

A. DANE PRZED KONSERWACJĄ

MIEJSCOWOŚĆ:

Majdan Stary

RODZAJ:

Ołtarz główny z obrazem w polu głównym „Matki Boskiej Różańcowej”

CZAS POWSTANIA:

Struktura ołtarza: 2 poł. XVIII w, obraz Matki Boskiej Różańcowej, koń XIX w. /niesygnowany/

AUTOR, WARSZTAT, SZKOŁA

NN

DATA I NUMER WPISU DO REJESTRU ZABYTKÓW

16. 03. 1988, nr – B/111

MIEJSCE PRZECHOWYWANIA/LOKALIZACJA:

Kościół pw. Świętych Apostołów Piotra i Pawła w Majdanie Starym

WŁAŚCICIEL:

Parafia pw. Świętych Apostołów Piotra i Pawła w Majdanie Starym

Majdan Stary

37 23-414 Majdan Stary

TECHNIKA:

Elementy architektoniczne nastawy ołtarzowej wykonane zostały z drewna sosnowego, pokryte warstwą zaprawy, polichromowane monochromią w technice olejnej. Rzeźbione ornamenty roślinne, wykonane z drewna liściastego, miękkiego (lipa?) i pokryte zaprawą kredowo-klejową i złożone. w technice mat i pól w technice pulmentowej.

WYMIARY:

Wysokość 600 cm

Szerokość 550 cm

Głębokość 120 cm

INSKRYPCJE:

brak

BIBLIOGRAFIA:

1. Narodowy Instytut Dziedzictwa: Rejestr zabytków nieruchomych – województwo lubelskie.

B. DANE O KONSERWACJI

INWESTOR:

Parafia pw. Świętych Apostołów Piotra i Pawła w Majdanie Starym

Majdan Stary

37 23-414 Majdan Stary

2. ZAGADNIENIA HISTORYCZNE

Pierwsza wzmianka o świątyni /cerkwi grekokatolickiej/ w Majdanie pochodzi z 1714 roku. Cerkiew ta została zniszczona przez ogień w roku 1790 - razem z plebanią i wszystkimi dokumentami funduszowymi. W jej miejscu wybudowano nową drewnianą świątynię pod wezwaniem św. Mikołaja Biskupa. Przy cerkwi w Majdanie Xiężpolskim /Starym/ dekanat szczeczerski, istniało "od niepamiętnych czasów" bractwo cerkiewne pw. św. Mikołaja, liczące według wykazu z 2 lipca 1833 r. 10 członków. Według spisu z 1832 parafia liczyła 702 wiernych. Według innego wykazu - z roku 1840 Majdan Xiężpolski należał do parafii grekokatolickiej w Soli - a parafia liczyła wówczas 1170 wiernych. W roku 1875 cerkiew grekokatolicką zajął Kościół Prawosławny na mocy kasaty Unii brzeskiej - któremu to w lutym 1919 roku została odebrana i konsekrowana na kościół rzymskokatolicki (parafię erygował ks. bp Marian Fulman). Pierwszym proboszczem parafii rzymskokatolickiej był ks. Jan Ołdak. Przed przejęciem cerkwi na kościół rzymskokatolicki katolicy parafianie należeli administracyjnie do parafii łacińskiej w Puszczy Solskiej (obecnie św. Marii Magdaleny w Biłgoraju).

W miejscu obecnego kościoła istniała, od r. 1714 roku, świątynia unicka. Obecny kościół, pw. św. App. Piotra i Pawła, wybudowano w latach 1903-1906 jako cerkiew prawosławną. W roku 1919 cerkiew została zamieniona na kościół katolicki, rozbudowana w kierunku zachodnim z zachowaniem układu przestrzennego cerkwi. Obecnie jest to budowla drewniana, jednonawowa, konstrukcji zrębowej na planie wydłużonego prostokąta z trójbocznym prezbiterium. Do mniejszego prezbiterium w stosunku do nawy przylegają po lewej i prawej dwie zakrystie. Przy nawie od strony zachodniej kruchta nad którą wznosi się czworoboczna wieża z ośmioboczną kopułą wznoszącą się ku górze z krzyżem na szczycie. Kościół kryty dachem dwuspadowym, pokryty blachą z neobarokową wieżyczką na połączeniu nawy z prezbiterium kryta dachem hełmowym z latarnią na sygnaturkę.

We wnętrzu ustawiono 3 ołtarze drewniane. W ołtarzu głównym znajduje się obraz Matki Bożej Różańcowej, ołtarz boczny po lewej stronie - św. Franciszka, a po prawej - św. Mikołaja.

3. OPIS, ANALIZA FORMY, FUNKCJI I TREŚĆ

Ołtarz główny z obrazem Matki Boskiej Różańcowej stanowi część ruchomego wyposażenia świątyni pw. Świętych Apostołów Piotra i Pawła w Majdanie Starym. Ustawiony na zakończeniu prezbiterium kościoła. Ołtarz powstał w 2 połowie XVIII wieku i reprezentuje styl barokowy.

Ołtarz przyścienny, architektoniczny, trójosiowy, z mensą skrzyniową w formie leżącego prostopadłościanu, flankowana po bokach kolumnami z antepedium zdobionym roślinnymi ornamentami w kształcie odwróconych esownic. Po bokach, na wysokości mensy cokół zakończony wydatnym gzymsowaniem. Na menzie ustawione tabernakulum z baldachimową nastawą. Na wysokości tabernakulum biegnie dolny pas nastawy z wysuniętymi półokrągłymi piedestałami w formie predelli stanowiących podstawę dla nastawy i wysuniętych kolumn ustawionych na płycinach. Wyżej na osi środkowej obraz z Matką Boską Różańcową, w osiach bocznych trzy kolumny głowicami korynckimi i zdwojone pilastry. Pomiędzy kolumnami na półokrągłych płycinach nastawy dwie półokrągłe nisze z rzeźbami św. Piotra z lewej i św. Pawła z prawej. Po bokach, nad kolumnami gierowane belkowanie, na którym wspiera się gzyms o powtarzalnych konsolkach z motywem liścia akantu. W zwieńczeniu, na osi kolumn wazony, między nimi roślinne wyniesienia. Na środku

promienista gloria z gołębicą Ducha św. w centrum i trzema uskrzydłonymi główkami aniołów. Ołtarz polichromowany koloche białym detal złożony.

Rzeźba św. Piotr- pełna, wolnostojąca, polichromowana i złożona. Przedstawia postać św. Piotra w kontrapoście stojącym na wprost. Głowa uniesiona, skierowana przed siebie, oczy duże, broda krótka kręcona, włosy krótkie, czoło z wysokimi zakolami. Prawa dłoń ułożona na piersi z kluczem, lewą przytrzymuje na wysokości bioder płaszcz, przyciskając jednocześnie do piersi księgę Pisma św. Prawe kolano wysunięte nieznacznie do przodu. Święty ubrany w długą lekko udrapowaną suknię i przerzuconą przez prawe ramię szatę ukośnie zwisającą w dół.

Św. Paweł – rzeźba pełna, wolnostojąca, polichromowana i złożona. Przedstawia postać świętego w pełnej postaci w kontrapoście stojącym na wprost. Głowa podłużna okryta krótkimi sfalowanymi włosami i długą brodą, oczy przymknięte. Prawa ręka ułożona na piersi, lewą podtrzymuje na wysokości pasa srebrzony miecz. Ubrany w długą, mocno udrapowaną suknię sięgającą do ziemi. Przez lewe ramię przerzucony złożony płaszcz układający się w liczne fałdy.

Obraz Matki Boskiej Różańcowej/w typie Matki Boskiej Pompejańskiej/ - obraz o kompozycji centralnej w kształcie stojącego prostokąta zakończonygo półkolistym łukiem nadwieszonym. Przedstawia tronującą postać Matki Boskiej z Dzieciątkiem na prawym kolanie na tle brązowej tkaniny w roślinne wzory. Głowa Marii pochylona w dół z otwartą koroną na głowie okolona wieńcem z gwiazd. Maryja ubrana w czerwoną suknię i granatowy płaszcz. U stóp tronu klęczą ukazani w profilu: po lewej św. Dominik po prawej św. Katarzyna. Święty ukazany w stroju dominikańskim z wydatną tonsurą na głowie trzyma w lewej ręce różaniec przekazywany przez Dzieciątko Jezus. Św. Katarzyna ubrana w strój dominikański z cierniową koroną na głowie przejmując różaniec od Matki Boskiej. Przed tronem na uniesionym piedestale napis :AVE MARIA. Obraz utrzymany w ciepłej tonacji kolorystycznej z przewagą czerwieni, zieleni, bieli, żółci i brązu.

4. TECHNIKA WYKONANIA

Konstrukcja ołtarza złożona z elementów ramowo – płycinowych. Elementy architektoniczne wykonano z drewna sosnowego. Deski różnej szerokości mocowane do szkieletu konstrukcyjnego kutymi długimi gwoźdźmi oraz drewnianymi kołkami. Stylizowane roślinne dekoracje płycin i predelli przymocowano na stałe za pomocą kleju i gwoździ. Drewno przeklejono i położono białą zaprawę kredowo - klejową w grubej warstwie. Zaprawę wygładzono, pozostawiając jednak wszelkie nierówności i drobne pęcherzyki. Całość struktury ołtarza malowana w kolorze marmoryzacji(?), w odcieniach zieleni, błękitu i bieli. Detal architektoniczny i profilowania połączone w technice na mat i poler.

5. TECHNIKA WYKONANIA WARSTW WTÓRNYCH

Ołtarz w zasadniczej postaci przetrwał do dziś choć na przestrzeni ponad dwustu lat uległ przekształceniom plastycznym,/ brak zwieńczenia ołtarza stanowiącego tło dla glorii, wtórne wazony w zwieńczeniu, brak pierwotnych wypełnień ornamentalnych w płycinach/ szczególnie jeśli chodzi o polichromię konstrukcji. Na podstawie analizy wizualnej stylistyki poszczególnych elementów zdobniczych, stanu zachowania struktury obiektu stwierdzono, że ołtarz jest przekształcony i przemalowywany. W celu ustalenia zakresu transformacji i przybliżenia datowania poszczególnych elementów należy na etapie prac konserwatorskich przeprowadzić szerokie badania stratygraficzne warstw polichromii występujących na nastawie.

6. STAN ZACHOWANIA POSZCZEGÓLNYCH ELEMENTÓW OŁTARZA

Stan obiektu w chwili obecnej jest bardzo zły. Wymaga interwencji konserwatorskiej. Główną przyczyną zniszczeń są wielokrotne naprawy, działania wilgoci, wahania wilgotności temperatury w cyklu rocznym. Wszystkie drewniane elementy ołtarza pokryte zostały nowymi warstwami – farbą olejną. Ołtarz w całości pokryty jest warstwą kurzu i brudu. Dużym zagrożeniem są czynnie działające owadzie szkodniki drewna, które znacznie osłabiają strukturę drewna w partii ornamentów całej snycerki oraz rzeźb. Dostrzeżono znaczne ubytki masy drewna, zwłaszcza w partiach konstrukcji i

ornamentów snycerskich. Występują ubytki formy rzeźbiarskiej. Widoczne są liczne odszczypania, oderwania, odłamania oraz wystające gwoździe do których doczepiano okolicznościowe dekoracje. Występują liczne pęknięcia, rozeschnięcia, rozluźnienia połączeń stolarskich. Miejscowo w partiach rozluźnień łączy stolarskich występują wykruszenia zaprawy wraz z warstwą malarską. Na wtórnej malaturze występują liczne zarysowania i zadrapania. Jest ona zszarzała, brudna i miejscowo pożółkła. W przetarciach i w ubytkach wtórnej warstwy malarskiej wyraźnie widać, że warstwa oryginalna została pokryta przemalowaniem w zupełnie innej technice i tonacji. Jest położona niestarannie. Zaprawy są źle zachowane, zarówno na strukturze jak i w partii polichromii i złocień. Miejscami są spęcherzone i odpadają odsłaniając drewno

7. STAN ZACHOWANIA OBRAZU

Obraz Matki Boskiej Różańcowej, malowany olejno na płótnie, przeklejony wtórnie na nowe podłoże, ogólny stan zachowania zły. Na całej powierzchni widoczny jest pociemniały werniks, liczne odpryski i wygniecenia i rozdarcia widoczne na licu obrazu.

8. WNIOSKI I ZAŁOŻENIA KONSERWATORSKIE

Ze względu na jego funkcję oraz stan zachowania proponuje się przeprowadzenie pełnej konserwacji zarówno technicznej jak i estetyczno-plastycznej ołtarza. Kościół jest użytkowany jako obiekt kultu sakralnego, w związku z tym po wykonaniu zabiegów technicznych powinno się wykonać konserwację estetyczną o charakterze zachowawczym, oraz pełną rekonstrukcję wszystkich ubytków i brakujących elementów rzeźbiarskich.

Po demontażu i rozpoczęciu prac będzie możliwe określenie stanu zachowania poszczególnych warstw chronologicznych. Zakłada się uczytelnienie i eksponowanie pierwotnej warstwy historycznej widocznej warstwy i eksponowanie ołtarza w jego pierwotnej kolorystyce, niemniej jednak w razie źle zachowanych warstw spodnich konieczne będzie przyjęcie ekspozycji warstw najlepiej zachowanych. Sprecyzowanie postępowania konserwatorskiego może zostać określone w trakcie prac i przedstawione na spotkaniach komisji konserwatorskiej. Ze względu na zły stan zachowania, zwłaszcza mocne rozeschnięcie wielu fragmentów ołtarza, oraz uszkodzenia konstrukcyjne- widoczne duże szczeliny związane z pracą drewna oraz osłabienie struktury, ołtarz wymaga całkowitego rozmontowania i przeprowadzenia wszystkich prac konserwatorskich w warunkach studyjnych. Dotyczy to w szczególności impregnacji strukturalnej zniszczonych elementów drewnianego ołtarza oraz powtórne złożenie całości tak, aby zniwelować widoczne obecnie nieprawidłowe połączenia stolarskie. Sposób łączy będzie rozeznany i jeżeli łączenia będą łatwe do rozłożenia bez powstania dodatkowych uszkodzeń, wtedy wykonany zostanie całkowity demontaż. Konieczne jest przeprowadzenie dezynfekcji, dezynsekcji oraz impregnacji. W pierwszym etapie prac proponuje się przeprowadzenie gruntownej konserwacji technicznej. Docelowo wzmocni to strukturalnie pierwotne materiały, w pierwszej kolejności drewno, poprzez zastosowanie głębokiej impregnacji strukturalnej żywicami syntetycznymi połączonymi z dezynsekcją. Zabieg wykonywany będzie metodą kąpieli i powlekania z opóźnionym odparowaniem w parach benzyny ekstrakcyjnej, pod namiotem foliowym. Proponuje się ustabilizowanie rozłączonych desek z równoczesnym wykonaniem koniecznych uzupełnień o charakterze konstrukcyjnym z wzmocnieniem lub wymianą połączeń stolarskich. Pęknięcia i odspojenia drewna proponuje się skleić klejem stolarskim. Ubytki drewna w strukturze proponuje się wypełnić drewnem sezonowanym, zgodnym gatunkowo. W szczeliny wklejone będą pióra z tego samego gatunku drewna. Zakłada się uzupełnienie wszystkich brakujących fragmentów oraz ubytków formy rzeźbiarskiej i dekoracji snycerskiej w drewnie sezonowanym, gatunkowo zgodnym z pierwotnym.

Należy usunąć wszystkie późniejsze przemalowania i nawarstwienia by umożliwić przeprowadzenie prawidłowej konserwacji technicznej ołtarza. Zabieg ten należy wykonać metodami chemicznymi i mechanicznymi. W trakcie prac przeprowadzona będzie analiza układu warstwa po warstwie na obiekcie. W zależności od jej wyniku będzie powołana komisja do rozwiązywania koncepcji estetycznej

ołtarza. Po odsłonięciu warstwy autorskiej ubytki warstwy malarskiej proponuje się uzupełnić w technice oryginalnej metodą scalającą. Jeśli na strukturze będzie się znajdowała, nawet szczątkowo zachowana marmoryzacja, proponuje się jej scalenie i rekonstrukcję.

Rekonstrukcje i uzupełnienia zapraw proponuje się wykonać w technice kredowo-klejowej. Złączenia zostaną dokładnie oczyszczone chemicznie i mechanicznie. Fragmenty pierwotnie złożone w technice klejowej zostaną zrekonstruowane w tej samej technice o ile ich stan nie pozwoli na regenerację istniejących. Wszystkie wtórne nie technologiczne złączenia i srebrzenia zostaną usunięte. Ubytki złożeń zostaną wypełnione szlachetnym złotem płatkowym i proszkowym w technice pulmentowej na pulmentach żółtym i czerwonym. Oczyszczenie powierzchni bolusowych złożeń da możliwość oceny jakości wykonanych napraw i jeśli pozwoli na to ich stan zostaną scalone optycznie i uzupełnione.

W celu zabezpieczenia przed nadmiernym brudzeniem oraz przetarciami oraz dla łatwiejszej pielęgnacji obiektu po konserwacji warstwy malarskie i złączenia proponuję zabezpieczyć odpowiednio dobranymi materiałami typu: werniksy, pasty woskowe, zaponlaki.

Wszystkie środki i metody będą ściśle dobrane po przeprowadzeniu prób na obiekcie. Po wykonaniu pełnej konserwacji technicznej i estetycznej wszystkie elementy ołtarza zostaną ponownie złożone i zamontowane w kościele z zachowaniem tradycyjnych połączeń stolarskich oraz w razie potrzeby dodatkowych wzmocnień metalowych.

Do szczegółowych ustaleń w trakcie prac powoływane będą komisje konserwatorskie z udziałem Właściciela i Przedstawicieli WUOZ. Wszystkie zabiegi konserwatorskie zostaną udokumentowane fotograficznie i pisemnie.

9. PROGRAM PRAC

Struktura i elementy złożone :

1. Oczyszczenie powierzchni ołtarza z niezwiązanego kurzu i luźnych nawarstwień pylistych. Rozspojenie wadliwych i obluzowanych połączeń stolarskich, usunięcie wtórnych gwoździ.
2. Demontaż połączony z inwentaryzacją. Przewiezienie do pracowni.
3. Dokładne badania stanu zachowania, technologii i zakresu występowania warstw pierwotnych-sondy, odkrywki, ew. badania analityczne.
4. Usunięcie przemalowań ze struktury ołtarza metodami mechanicznymi i chemicznymi, po przeprowadzeniu prób.
5. Usunięcie przezłóceń wykonanych w technice olejnej.
6. Oczyszczenie powierzchni drewna od odwrocia – mieszaniną benzyny, wody i detergentu.
7. Dezynsekcja i dezynfekcja obiektu oparami Hylotox i Permethrin w celu zapobieżenia powtórnej inwazji owadów szkodników drewna.
8. Impregnacja osłabionych i zniszczonych elementów struktury i wystroju ołtarza wykonana zostanie metodą w kąpieli i powlekaniu przy użyciu roztworu Hekol L -50 w kompozycji rozpuszczalników /ksylen, toluen, aceton/. Do impregnatu dodane zostaną środki grzybo i owadobójcze. Odparowanie elementów impregnowanych nastąpi w środowisku zagęszczonych par benzyny ekstrakcyjnej i kompozycji rozpuszczalników w celu opóźnienia odparowania i równomiernego rozłożenia żywicy w impregnowanym drewnie. Zacieki zostaną usunięte rozpuszczalnikiem. W przypadku elementów z polichromią olejną, powierzchnia ich zostanie zabezpieczona bibułą japońską na kleju glutenowym.
9. Usunięcie wadliwych połączeń stolarskich i metalowych gwoździ.

10. Ewentualna wymiana elementów drewnianych, których struktura nie spełnia zadań konstrukcyjnych oraz wzmocnienie odkształconych i spękanych części od odwrocia.
11. Sklejenie pęknięć. Rozeschnięcia i szczeliny pęknięć zostaną uzupełnione wstawkami z drewna identycznego gatunkowo na kleju glutenowym. Większe uzupełnienia proponuje się osadzić na drewnianych kołkach. Dopuszcza się użycie stalowych wkrętów i metalowych kątowników do ustawienia ołtarza w razie konieczności.
12. Uzupełnienie ubytków snycerki w drewnie sezonowanym, dobranym gatunkowo.
13. Rekonstrukcja i uzupełnienie brakujących zapraw. Użyta zostanie zaprawa kredowo-klejowa modyfikowana plastyfikatorem/ zmydlony воск pszczeli/.
14. Przygotowanie zapraw pod polichromię i złocenia przez szlifowanie ich powierzchni papierem ściernymi oraz tamponami miękkiego materiału.
15. Uzupełnienie ubytków pulmentu dobranym kolorystycznie do zachowanego i rozróżnieniem na partie matu i poleru/pulment żółty i czerwony/.
16. Wykonanie scalenia złocen i srebrzeń przez uzupełnienie brakujących fragmentów i wykonanie rekonstrukcji złotem płatkowym tam, gdzie złocenia nie są zachowane.
17. Zabezpieczenie dolnych partii złocen narażonych na mechaniczne uszkodzenia roztworem Paraloidu B-72.
18. Uzupełnienie warstwy malarskiej w pierwotnej technice, po akceptacji komisji konserwatorskiej.
19. Zabezpieczenie warstwy malarskiej werniksem damarowo-woskowym.
20. Montaż ołtarza w pierwotnym miejscu z korektą i usztywnieniem konstrukcji utrzymującej obiekt.
21. Wykonanie dokumentacji konserwatorskiej- fotograficznej i opisowej rejestrującej stan zachowania i przeprowadzone zabiegi.

10. PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH DLA OBRAZU MATKI BOSKIEJ RÓŻAŃCOWEJ

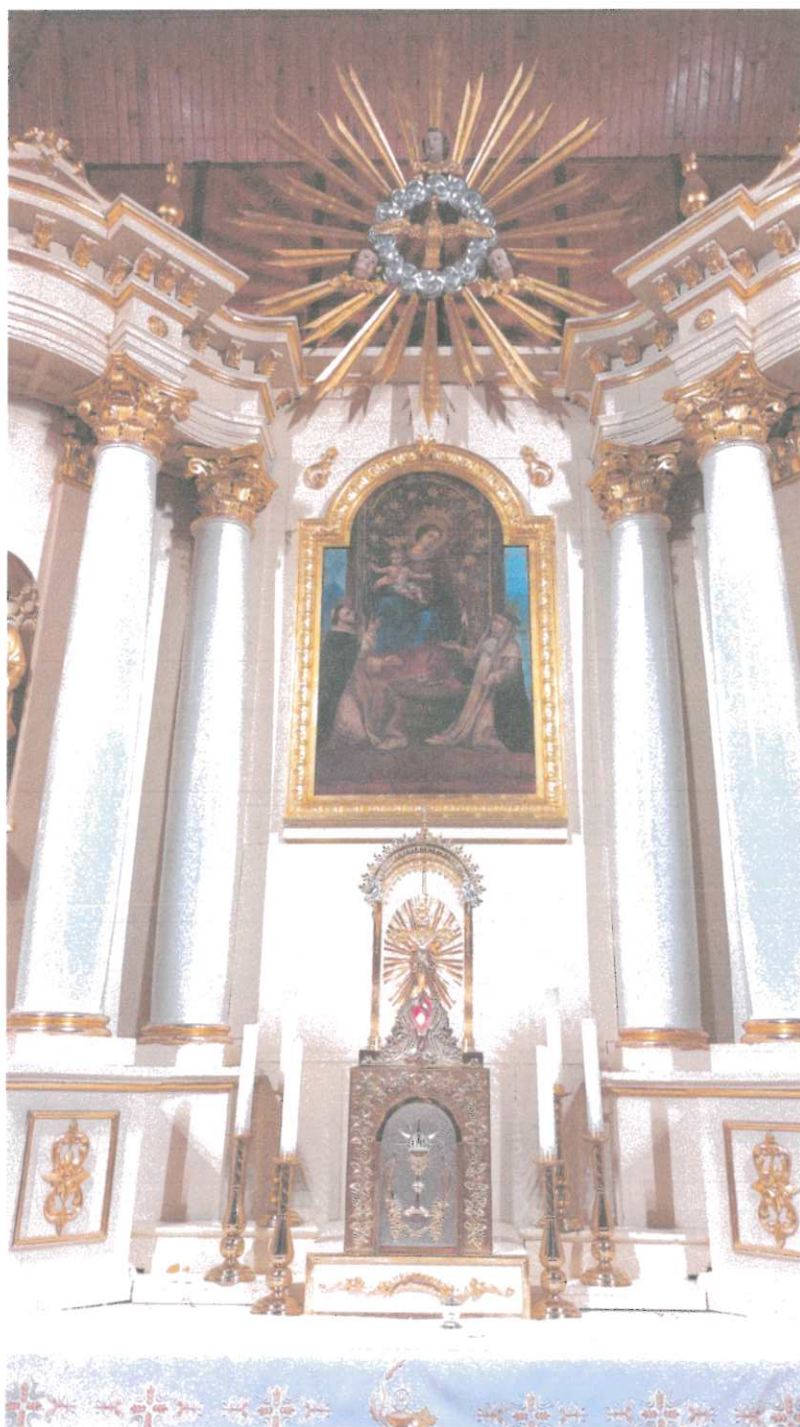
1. Delikatne odkurzanie powierzchni za pomocą zmiotek ze strusich piór i miękkich pędzli.
2. Wykonanie dokumentacji fotograficznej ukazującej stan zachowania obiektu przed przystąpieniem do prac konserwatorskich. Następnie wykonywanie bieżącej dokumentacji przebiegu prac oraz dokumentacji ukazującej stan obiektu po ich zakończeniu według „Schematu dokumentacji prac badawczych, konserwatorskich i restauratorskich” z 2009 roku opracowanego przez Narodowy Instytut Dziedzictwa.
3. Wykonanie wstępnej konsolidacji najsilniej łuszczącej się warstwy malarskiej a zarazem zabezpieczenie tych fragmentów lica obrazu za pomocą bibuły japońskiej na wodnym roztworze polialkoholu winylu (Brenntag, Niemcy) nanoszonym miękkim pędzlem.
4. Poddanie dezynfekcji odpowiednim preparatem biobójczym, obojętnym dla warstwy malarskiej (np. p-chloro-m-krezol w olejku terpentynowym i acetonie), pozostawienie do czasu zniszczenia żywotności drobnoustrojów w szczelniej komorze foliowanej.
5. Wykonanie badań konserwatorskich; sondaży i odkrywek stratygraficznych, wykonanie wstępnych badań nieniszczących na identyfikację pigmentów (rentgenowska analiza fluorescencyjna XRF), pobranie próbek materiałów i wykonanie badań w celu ustalenia technologii i techniki wykonania (stratygraficznych, identyfikacja pigmentów i spoiw) oraz ich stanu zachowania z określeniem przyczyn procesów destrukcyjnych.

6. Usunięcie wtórnego podobrazia /płyta sklejka/ oraz resztek masy dublażowej (metodami mechanicznymi i chemicznymi).
7. Wyprostowanie pofalowanej powierzchni płótna.
8. Konsolidacja łuszczącej się warstwy malarskiej za pomocą żywicy akrylowej (np. Plexisol P 550, C.T.S., Włochy).
9. Usunięcie zabrudzeń powierzchniowych z powierzchni werniksu, których nie udało się usunąć przez omiotanie (środki powierzchniowo czynne, np. Vulpex, Picreator, Anglia, Włochy; środki enzymatyczne, C.T.S., Włochy).
10. Usunięcie pociemniałego werniksu za pomocą rozpuszczalników i ich mieszanin (benzyna lakowa, aceton, alkohol).
11. Seletywne usuwanie przemalowań za pomocą rozpuszczalników i ich mieszanin, gotowych preparatów (np. na bazie preparatu Contrad 2000, C.T.S., Włochy; benzyna lakowa, aceton, alkohol) oraz metodami mechanicznymi.
12. Usunięcie dawnych, wadliwych uzupełnień warstwy gruntu - spękanej, wykruszającej się lub o źle opracowanej powierzchni (metodami mechanicznymi).
13. Wykonanie reperacji lokalnych płótna.
14. Wykonanie dublażu - podklejenie oryginalnego płótna nowym płótnem na klej Beva 371 (C.T.S., Włochy), na stole dublażowym, z pozostawieniem odpowiedniego zapasu płótna w obrębie krajk.
15. Wypełnienie ubytków gruntu odpowiednio dobranym kitem sporządzonym na bazie kredy pławionej oraz spoiwa emulsyjnego (kit wiedeński). Opracowanie powierzchni kitów (metodami mechanicznymi).
16. Zlecenie wykonania krosien malarskich o ruchomych połączeniach poszczególnych listew, dających możliwość rozbicia ich klinami, przeznaczonych do dużych formatów.
17. Naciągnięcie płótna na krosna malarskie.
18. Zabezpieczenie oryginalnej warstwy malarskiej oraz wyrównanie chłonności kitów przez nałożenie werniksu retuszarskiego (np. Lefranc & Bourgeois, błyszczącego).
19. Podmalowanie kitów w technice akwareli (np. Horadam Aquarell, Schmincke). Uzupełnienie ubytków warstwy malarskiej i przetarcie (farby żywiczne, np. Gamblin Conservation Colors, U.S.A., Restaurom Maimeri, Włochy).
20. Zabezpieczenie warstwy malarskiej przez nałożenie werniksu końcowego (np. Lefranc & Bourgeois, satynowego).
22. Wykonanie dokumentacji konserwatorskiej.

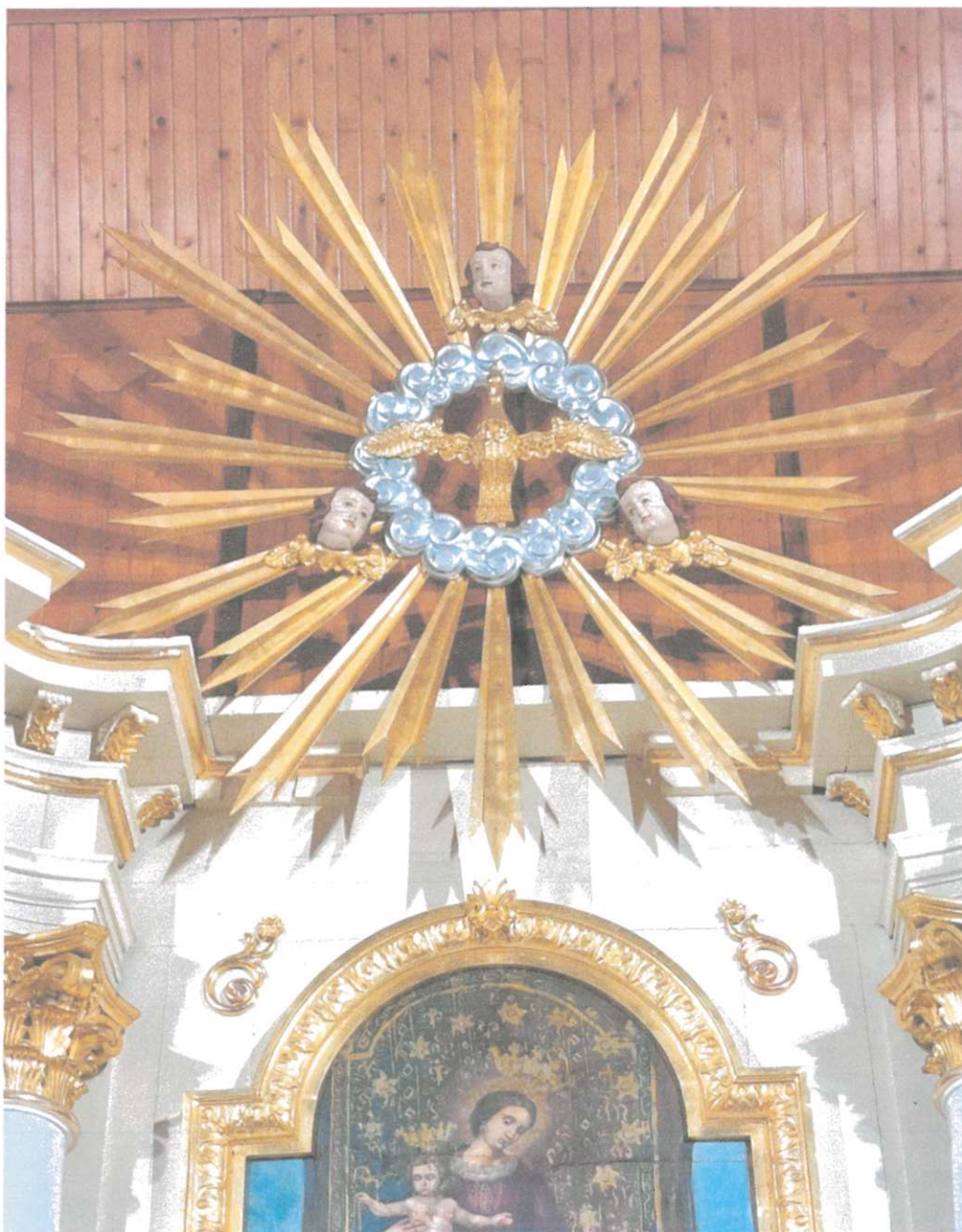

Kościół pw. Świętych Apostołów Piotra i Pawła w Majdanie Starym, ołtarz główny, drewno stolarsko i snycersko opracowane, złożone i polichromowane, 2 poł. XVIII w. stan przed konserwacją, fot. 2024

Kościół pw. Świętych Apostołów Piotra i Pawła w Majdanie Starym, ołtarz główny, drewno stolarsko i snycersko opracowane, złożone i polichromowane, 2 poł. XVIII w. stan przed konserwacją, fot. 2024

Kościół pw. Świętych Apostołów Piotra i Pawła w Majdanie Starym, ołtarz główny, drewno stolarsko i snycersko opracowane, złożone i polichromowane, 2 poł. XVIII w. stan przed konserwacją, fot. 2024

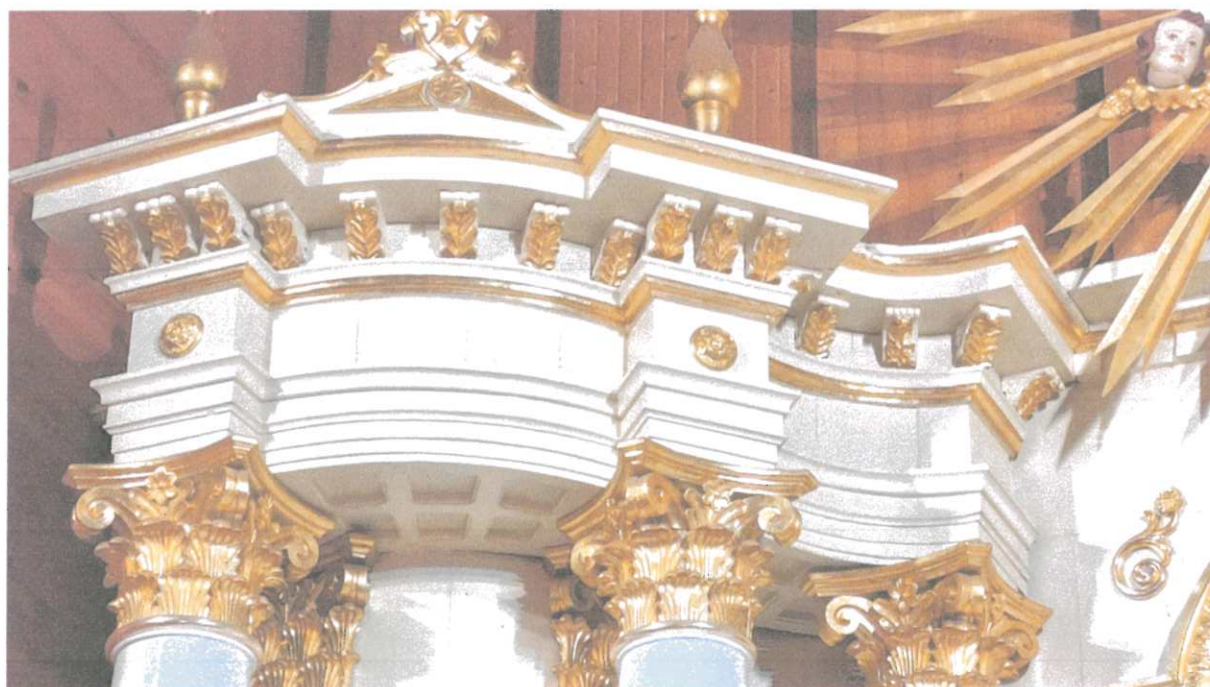

Kościół pw. Świętych Apostołów Piotra i Pawła w Majdanie Starym, ołtarz główny, drewno stolarsko i snycersko opracowane, złożone i polichromowane, 2 poł. XVIII w. stan przed konserwacją, fot. 2024

Kościół pw. Świętych Apostołów Piotra i Pawła w Majdanie Starym, ołtarz główny, drewno stolarsko i snycersko opracowane, złożone i polichromowane, 2 poł. XVIII w. stan przed konserwacją, fot. 2024

Kościół pw. Świętych Apostołów Piotra i Pawła w Majdanie Starym, ołtarz główny, drewno stolarsko i snycersko opracowane, złożone i polichromowane, 2 poł. XVIII w. stan przed konserwacją, fot. 2024

Kościół pw. Świętych Apostołów Piotra i Pawła w Majdanie Starym, ołtarz główny, drewno stolarsko i snycersko opracowane, złożone i polichromowane, 2 poł. XVIII w. stan przed konserwacją, fot. 2024

Kościół pw. Świętych Apostołów Piotra i Pawła w Majdanie Starym, ołtarz główny, drewno stolarsko i snycersko opracowane, złocone i polichromowane, 2 poł. XVIII w. stan przed konserwacją, fot. 2024

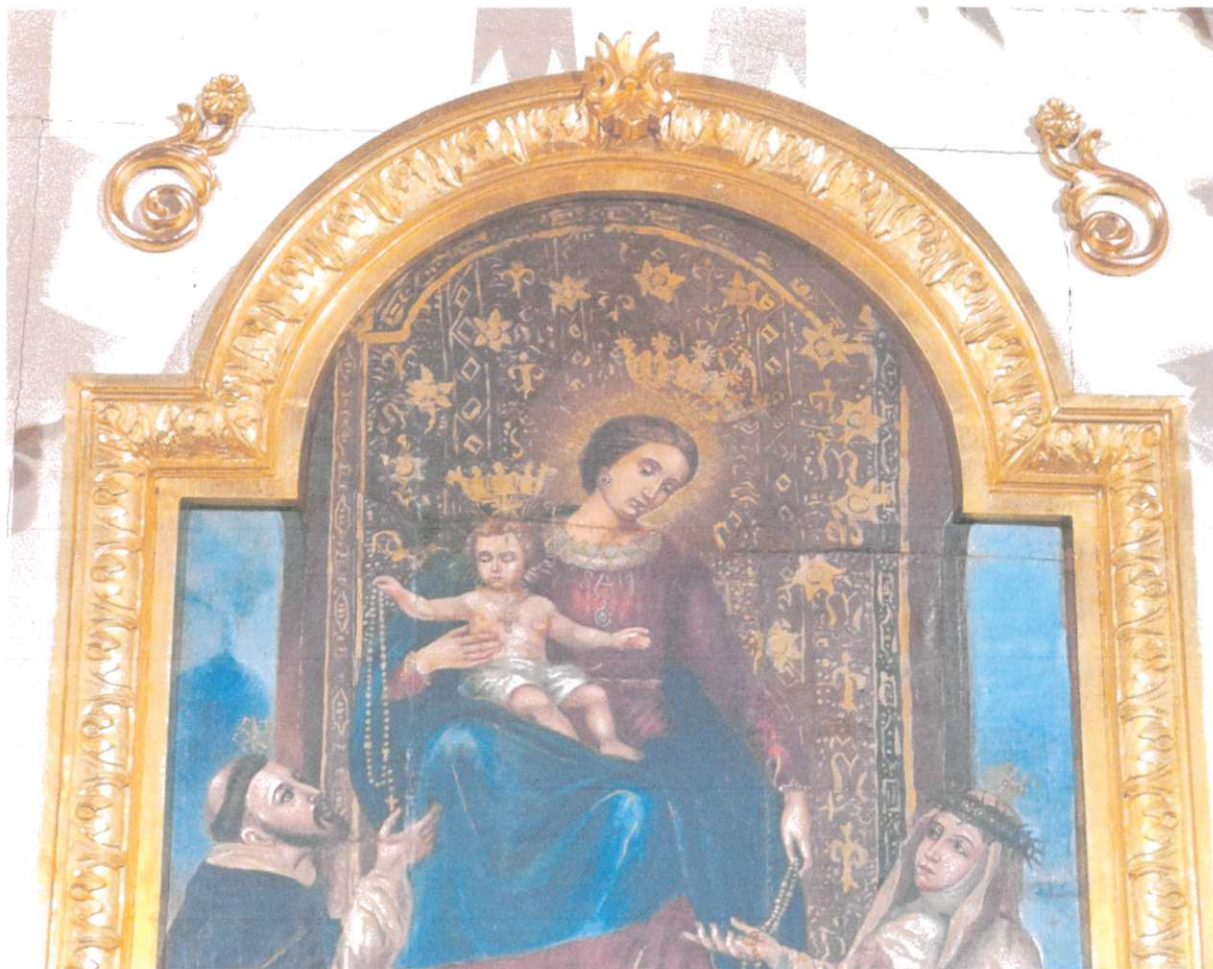

Kościół pw. Świętych Apostołów Piotra i Pawła w Majdanie Starym, ołtarz główny, drewno stolarsko i snycersko opracowane, złożone i polichromowane, 2 poł. XVIII w. stan przed konserwacją, fot. 2024

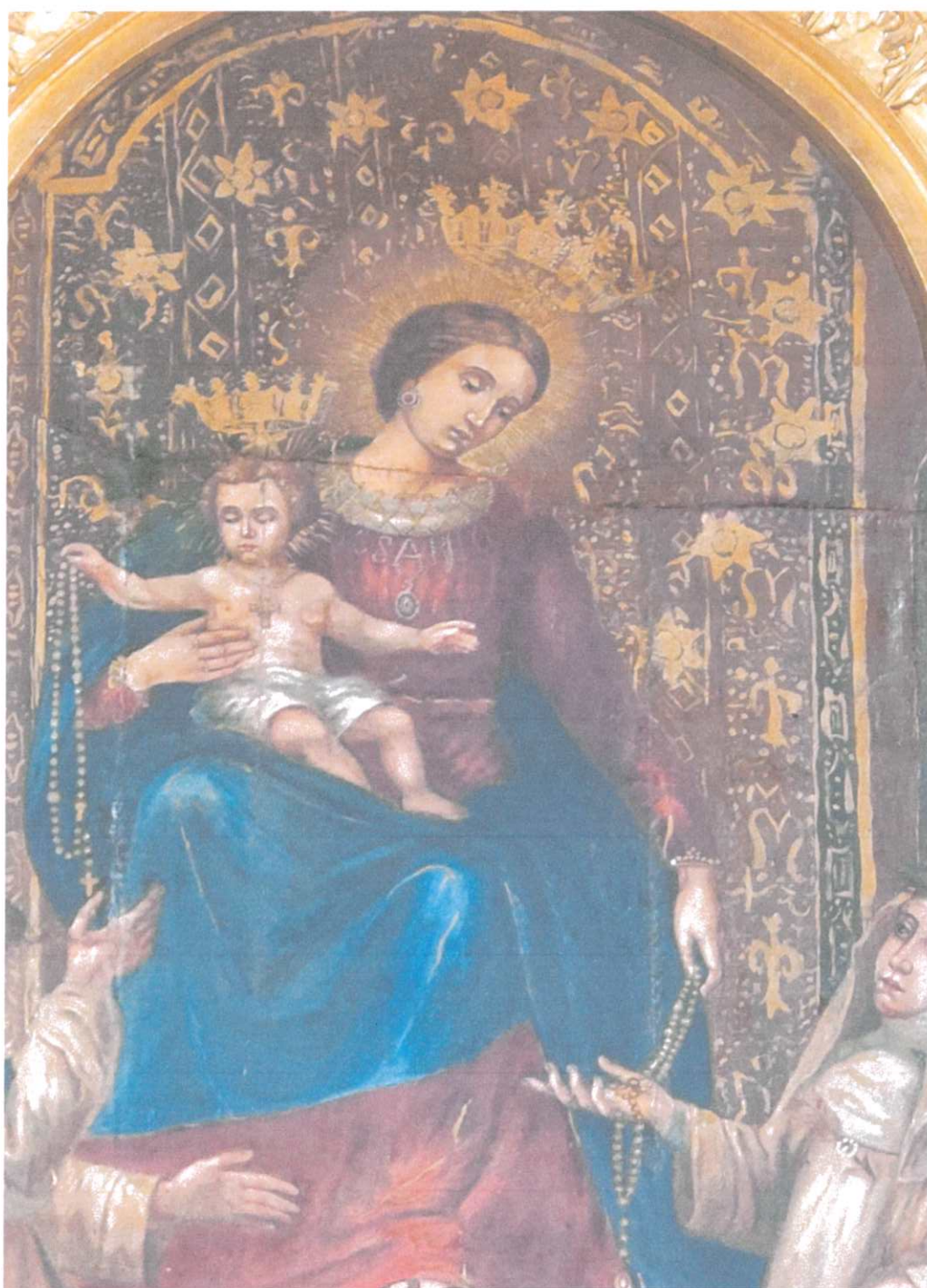

Kościół pw. Świętych Apostołów Piotra i Pawła w Majdanie Starym, ołtarz główny, drewno stolarsko i snycersko opracowane, złożone i polichromowane, 2 poł. XVIII w. stan przed konserwacją, fot. 2024

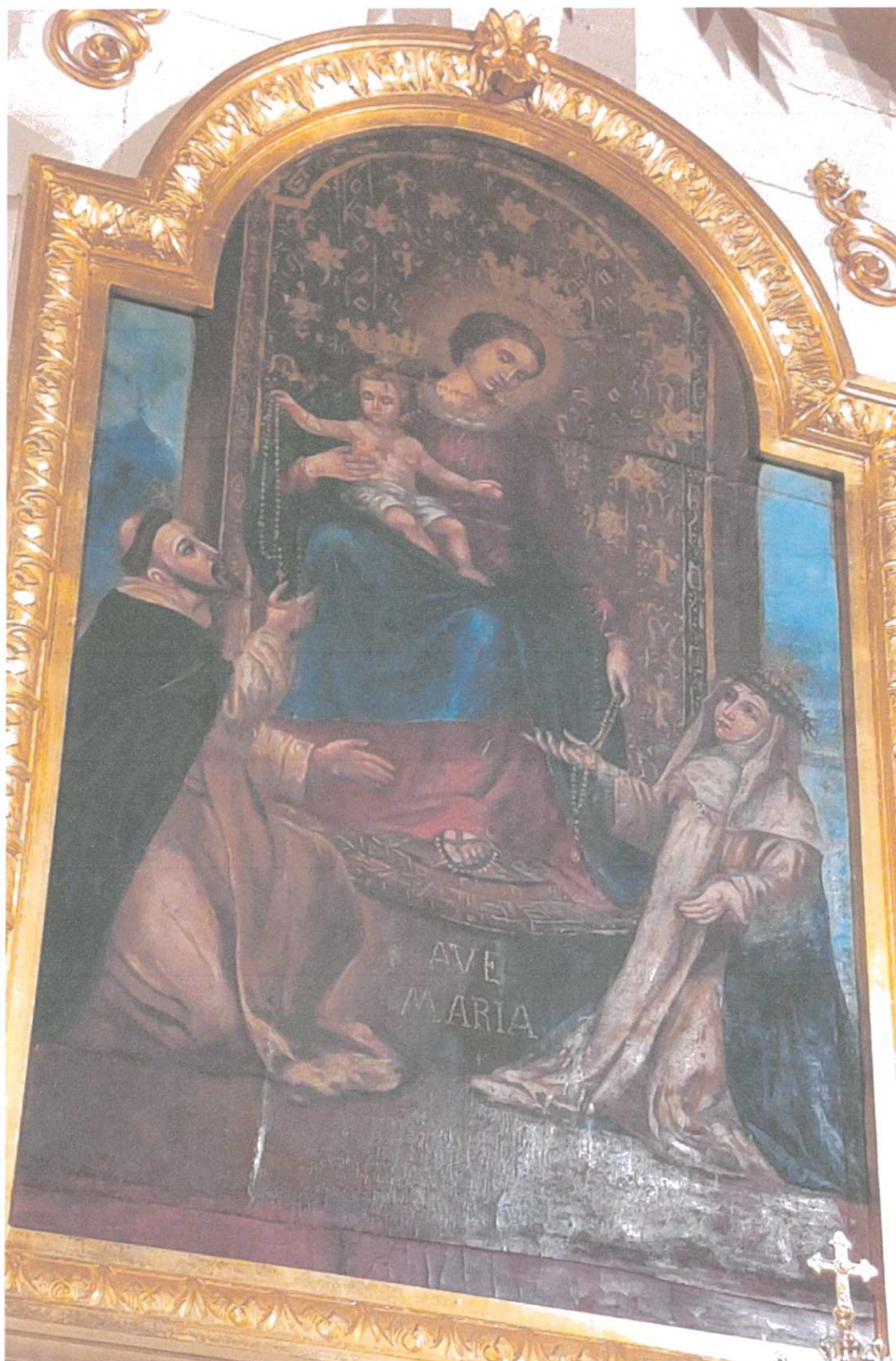

Kościół pw. Świętych Apostołów Piotra i Pawła w Majdanie Starym, ołtarz główny, drewno stolarsko i snycersko opracowane, złożone i polichromowane, 2 poł. XVIII w. stan przed konserwacją, fot. 2024

Kościół pw. Świętych Apostołów Piotra i Pawła w Majdanie Starym, ołtarz główny, drewno stolarsko i snycersko opracowane, złożone i polichromowane, 2 poł. XVIII w. stan przed konserwacją, fot. 2024

Kościół pw. Świętych Apostołów Piotra i Pawła w Majdanie Starym, ołtarz główny, drewno stolarsko i snycersko opracowane, złożone i polichromowane, 2 poł. XVIII w. stan przed konserwacją, fot. 2024

Kościół pw. Świętych Apostołów Piotra i Pawła w Majdanie Starym, ołtarz główny, drewno stolarsko i snycersko opracowane, złożone i polichromowane, 2 poł. XVIII w. stan przed konserwacją, fot. 2024